

Groeiende burgerparticipatie bij vermissingen

SAMENWERKING
BURGERS EN POLITIE

Burgers zijn onmisbaar voor het dagelijks functioneren van de Nederlandse politie. Bovendien is burgerparticipatie door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Toch blijkt structurele verankering van burgerhulp in de politiepraktijk lastig. Er is echter één gebied waar burgerparticipatie inmiddels wel een vast onderdeel van het politiewerk vormt: het zoeken naar vermiste personen. Dit artikel laat zien hoe de samenwerking tussen burgers en politie zich de laatste jaren heeft ontwikkeld op dit thema en nodigt uit tot reflectie op wat dit kan betekenen voor bredere politiestrategieën.

De Nederlandse politie onderscheidt zich door haar aanwezigheid in de haarvaten van de samenleving. De onderliggende strategie, Gebiedsgebonden Politiewerk, kan volgens Van Steden et al. worden gezien als het fundament waar de hele Nederlandse politie op rust. De kern van GGP bestaat uit de combinatie van drie verschillende kenmerken: probleemgericht werken, decentralisatie en burgerbetrokkenheid (2021).

Zowel binnen deze visie als vanuit praktisch oogpunt zijn burgers een essentieel onderdeel van het dagelijkse politiewerk. In veel gevallen zijn het namelijk burgers die als slachtoffer of aangever de aanleiding vormen om te handelen. Aanhoudingen op heterdaad zijn bijvoorbeeld grotendeels afhankelijk van de (snelle) melding door burgers (Mehlbaum et al., 2014). Buiten heterdaad geeft informatie van burgers vaak richting aan bijvoorbeeld

een strafrechtelijk onderzoek. En uiteindelijk vindt in Nederland een groot deel van de veroordelingen plaats op basis van getuigenverklaringen (Van Koppen, 2007). Kortom, de politie werkt vóór, maar vooral ook dóór betrokken burgers.

Snelle maatschappelijke ontwikkelingen maken dat de rol van burgers alleen maar groter wordt. Burgers mengen zich gevraagd en ongevraagd in het politiewerk met hun toenemende kennis, technologische mogelijkheden en onderlinge verbondenheid. De politie reageert hierop door actief meer toenadering te zoeken. Inmiddels wordt er bijvoorbeeld incidenteel geëxperimenteerd met het betrekken van burgers bij TGO's, VVC- en cyberzaken, hackathons en cold cases. Toch blijkt het in de (opsporings)praktijk vaak lastig om structureel samen te werken. Juridische, organisatorische en culturele factoren spelen

Over de auteur

Dr. Jérôme Lam is bij de Politieacademie als onderzoeker verbonden aan het Kenniscentrum Criminaliteitsbeheersing, Intelligence en Opsporing.

Burgers mengen zich gevraagd en ongevraagd in het politiewerk

hierbij een belangrijke rol (Lam et al., 2022). Er is echter een opvallende uitzondering: het zoeken naar vermiste personen.

Vermissingen

Vermissingen vormen een bijzonder onderdeel van het politiewerk. Met ongeveer 30.000 meldingen per jaar komen dit soort zaken heel vaak voor. Hoewel de meeste vermissingen relatief kortdurend zijn en goed aflopen, kan de impact op slachtoffers en achterblijvers enorm zijn. Hierdoor is een juiste inschatting iedere keer weer cruciaal. Helaas zijn vermissingszaken vaak complex, waarbij er op voorhand weinig informatie is. Nu is onduidelijkheid meer regel dan uitzondering bij politiewerk, maar bij vermissingszaken in het bijzonder zijn de mogelijke scenario's eindeloos: van misdrijf of ongeval, tot geestelijke problematiek of vrijwillig verdwijnen. Tegelijkertijd is de politie vaak beperkt in haar opsporingsmethoden. Wanneer er niet direct het vermoeden is van een strafbaar feit, handelt de politie in het kader van hulpverlening (Art. 3), waarbij zij niet veel meer bevoegdheden heeft dan de 'gewone' burger. En tot slot is juist de bemoeienis van burgers bij politiewerk waarschijnlijk nergens zo massaal en zo zichtbaar als bij het zoeken naar vermiste personen.

Zoekende burgers

Burgerhulp bij vermissingen kent grofweg twee vormen: incidenteel en structureel. Enerzijds zijn er enkele keren per jaar situaties waarin tientallen, soms zelfs honderden, vrijwilligers zich spontaan aanmelden om te helpen zoeken naar aanleiding van een specifieke

vermissing. Anderzijds bestaan er steeds meer groepen vrijwilligers die zich op een structurele basis inzetten voor het opsporen van vermisten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om zoekhondenverenigingen of droneteams. De grote bereidheid om te helpen blijkt wel uit het bestaan van inmiddels meer dan twintig verenigingen en stichtingen die zich in Nederland met deze activiteiten bezighouden.

Bij zoekacties naar vermiste personen is dergelijke hulp van burgers zowel een zegen als een risico. In uitgestrekte gebieden kunnen extra ogen en oren cruciaal zijn, zeker wanneer burgers beschikken over (lokale) kennis of expertise die de politie kan benutten. Tegelijkertijd kan een gebrek aan overzicht en coördinatie leiden tot gebieden die worden overgeslagen, dubbel worden doorzocht, of sporen die worden vernietigd. Sommige vrijwilligers zijn fysiek of mentaal ook niet voorbereid op de belasting van een zoekactie. Dit stelt de politie voor een lastige opgave: burgerhulp in goede banen leiden, vaak zonder formeel gezag over betrokkenen.

In deze uitdagende omstandigheden is de samenwerking tussen burgers en politie de afgelopen tien jaar in een stroomversnelling geraakt. Deze ontwikkeling wordt duidelijk zichtbaar door middel van drie grote vermissingszaken waarbij burgers massaal te hulp schoten: Ruben en Julian, Anne Faber, en Emma en Jeffrey.

Ruben en Julian

In de ochtend van 7 mei 2013 wordt het lichaam van een 38-jarige man aangetroffen in het Doornse Gat. Het gaat om de vader van twee jongetjes, Ruben (9) en Julian (7), die de dag daarvoor voor het laatst met hem zijn gezien. Dezelfde avond plaatst de moeder een bericht op Facebook dat in korte tijd 17.000 keer wordt gedeeld. Dit vormt het startsein voor zoekacties van soms wel honderden burgers waarbij bospercelen werden doorzocht. In eerste instantie reageert de politie terughoudend en wil voorkomen dat mensen het bos ingaan. Dit blijkt in de praktijk niet houdbaar. Vervolgens kiest de politie ervoor om verbinding te maken en burgerzoekacties te laten begeleiden door politiemensen. Online worden (burger) sociale media ingezet om de

burgerhulp te coördineren. Het is een proces van vallen en opstaan (Jong et al., 2014). De tragische afloop is dat na bijna twee weken beide jongetjes levenloos worden aangetroffen.

Anne Faber

Op 29 september 2017 raakt de 25-jarige Anne Faber vermist tijdens een fietstochtje in de omgeving van Baarn. Een Facebookbericht van haar vriend wordt in korte tijd meer dan 130.000 keer gedeeld. De familie organiseert zich snel en organiseert de eerste zoekacties. Gedurende de dagen daarna melden zich meer en meer vrijwilligers, onder andere veteranen en vanuit het Rode Kruis. In tegenstelling tot bij Ruben en Julian probeert de politie burgers vanaf het begin niet tegen te houden, maar te omarmen. In eerste instantie ligt de regie over het zoeken vooral bij de burgers, waarbij zij worden ondersteund door de politie. Omdat het zoeken snel groter wordt en er sterke aanwijzingen zijn dat het gaat om een misdrijf, neemt de politie expliciet de regie over en worden uiteindelijk alle burgerzoekacties aangestuurd vanuit het SGBO. Helaas wordt ook Anne na bijna twee weken levenloos teruggevonden.

Emma en Jeffrey

Zaterdagmiddag 17 mei 2025 worden Emma (8) en Jeffrey (10) voor het laatst gezien in de omgeving van Winschoten, nadat zij door hun vader zijn meegenomen. Een dag later verstuurt de politie een Amber Alert, omdat de vader de kinderen en zichzelf mogelijk iets aan wil doen. Het zoekgebied is zo groot dat de politie burgerhulp goed kan gebruiken. Voor het eerst in een vermissingszaak maakt de politie gebruik van een Commando Plaats Incident (COPI) structuur om het zoeken door zowel burger- als politieteams te coördineren. Onder regie van het SGBO stemmen coördinatoren vanuit de specialistische politiediensten, zoals politiehonden, drones en sonar, af met vertegenwoordigers van de Stichting Inzet Reddingshond Nederland (SIN), het Veteranen Search Team (VST) en het Coördinatie Platform Vermissing (CPV). Op deze manier worden burgerreddingshonden, getrainde burgers en mensen die spontaan komen helpen veilig en zo effectief mogelijk ingezet.

De samenwerking met burgers krijgt steeds **meer structuur**

Het **gezamenlijk zoeken** naar **vermisten** is uitgegroeid tot de meest volwassen vorm van **burgerparticipatie**

- 1 Crisiscoördinatie Operatie en Bijstand
- 2 Het Rode Kruis wordt als ngo even buiten beschouwing gelaten.

Desondanks is ook hier de afloop tragisch: na drie dagen zoeken worden de lichamen van de vader en twee kinderen in een auto aange troffen in een kanaal.

Geëmancipeerde burgerparticipatie

Deze drie zaken laten zien hoe in relatief korte tijd de houding van de politie ten opzichte van burgers is gekanteld van 'liever niet' naar 'omarmen' tot structureel en gecoördineerd samenwerken. Het is een ontwikkeling die niet onderschat moet worden. Slechts een paar jaar geleden werd namelijk nog geconstateerd dat 'een adequate, eenduidige aanpak van vermissingen door de politie ontbreekt. Vermissingen komen op verschillende plekken binnen de politie terecht en iedere eenheid behandelt zaken op haar eigen manier' (van Leiden & Hardeman, 2017).

In 2023 is hierin een grote stap gezet met de oprichting van het Landelijk Expertisecentrum Persoonsvermissingen: L(O)EP. Het expertisecentrum ondersteunt en optimaliseert de opsporing en werkprocessen rondom vermissingen. Daarnaast sluit het L(O)EP aan bij interne en externe netwerken om de samenwerking te verbeteren, vooral wanneer spoed vereist is. Dit heeft ertoe geleid dat de politie recent convenanten is aangegaan met het CPV en het VST. Deze en eerdere overeenkomsten met SIN en Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen (SOAD) geven duidelijkheid over de inzet van burgers bij vermissingen en leggen de basis voor een gelijkwaardige samenwerking. De gezamenlijke zoektocht

naar Emma en Jeffrey symboliseert de professionalisering die de opsporing van vermiste personen binnen en buiten de politie heeft doorgemaakt.

Samenwerking is echter geen doel op zich, maar biedt vooral praktische meerwaarde. Burgerreddingshonden verlichten de druk op de speur- en specialistische dieren van de politie (SSD). Goedgetrainde burgers vormen volwaardige en snel inzetbare zoekcapaciteit. Door spontane burgerinitiatieven te coördineren, ontstaan er extra ogen op de grond, terwijl ongecoördineerde zoekacties of verstoringen van de openbare orde worden voorkomen. Alles is erop gericht om de vermiste zo snel mogelijk te vinden.

Publiek-maatschappelijke samenwerking

Vier eeuwen geleden schreef de legendarische samoeraï Miyamoto Musashi dat ware strategie draait om het vermogen om vanuit één ding vele andere te doorgronden. De vraag is wat vermissingen de politie in bredere zin kunnen leren over het samenwerken met burgers. Er zijn een aantal factoren die bijdragen dat de samenwerking met convenantpartners goed loopt:

Structuur

Binnen de politie krijgt de samenwerking met burgers steeds meer structuur. Hiervoor wordt aangesloten bij bestaande, goed georganiseerde burgerinitiatieven. De basis wordt gevormd door samenwerkingsovereenkomsten met organisaties waar de politie effectief en verantwoord mee wil samenwerken. Voor de inzet van vrijwilligers zijn richtlijnen en procedures opgesteld. Een voorbeeld hiervan is de inzet van het VST en CPV, die verloopt via de landelijke meldkamer (CCOB³), die fungeert als single point of contact².

Niet tegenhouden, wel kiezen

De politie bepaalt niet wie er zoekt, maar wel met wie zij samenwerkt. In de overvloed aan potentiële partners hoeft niet iedereen te worden omarmd. Het doel is een effectieve opsporing en niet een representatieve democratie. Kwaliteit en betrouwbaarheid spelen hierbij een belangrijke rol. Hoewel

Literatuur

- Mehlbaum, S., Van Duijneveldt, I., Holvast, R., & Van Arkel, D. (2014). Heterdaadkracht organiseren. *Het Tijdschrift voor de Politie*, 76, 1-14.
- Jong, W., Dückers, M., & Holsappel, J. (2014). Vermissing van de broertjes Ruben en Julian. M. van Duin & V. Wijkhuijs (red.), *Lessen uit crises en (mini)-crises*, 153-167.
- Lam, J., Verbeek, S. & Kop, N. (2022). *Anders durven, anders doen*. Politieacademie.
- Van Koppen, P.J. (2007). De goede getuige die af en toe faalt. *Tijdschrift voor Criminologie*, 49, 407-417.
- Van Leiden, I., & Hardeman, M. (2017). *Vermisten op het spoor*. Bureau Beke.
- Van Steden, R., Anholt, R., & Koetsier, R. (2021). *De kracht van gebiedsgebonden politiewerk: Een internationale literatuurstudie*.

er bijvoorbeeld veel burgerreddingshonden zijn, verloopt de certificering en inzet voor de politie niet via individuele verenigingen, maar via de overkoepelende SIN. Wanneer burgeractiviteiten elkaar aanvullen in plaats van overlappen, zoals het coördineren van spontane vrijwilligers (CPV) en zoeken met getrainde burgers (VST), komt dit de samenwerking ten goede.

Eén taak

Bij vermissingen staat altijd één doel voorop: het (levend) terugvinden van de vermiste persoon. Hierdoor hebben burgers en politie één en dezelfde taak. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het vaak niet. Bij de politie zit 'boeven vangen' diep in het DNA, waardoor de samenwerking met partners toch vaak intern en op strafrecht is georiënteerd. Partners voelen op hun beurt vaak wel een maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar deze is ondergeschikt aan hun kernopdracht. Bij het zoeken naar vermiste personen vinden burgers en politie elkaar in het belang van de vermisten en de achterblijvers.

Tegelijkertijd brengt ook deze samenwerking in vermissingszaken scherpe dilemma's met zich mee. Convenanten geven structuur en duidelijkheid, maar leiden onvermijdelijk tot spanningen met organisaties die zich buitengesloten voelen. Bovendien laten burgers zich niet tegenhouden, waardoor de politie zich ook moet verhouden tot initiatieven waar zij niet zelf voor kiest. En terwijl professionalisering de kwaliteit van burgerhulp verhoogt, groeit ook het risico op bijvoorbeeld ingrijpende privacy-schendingen. De centrale vraag blijft dan ook hoe de politie in dit speelveld haar legitimiteit en regie kan behouden.

Ondanks deze vraagstukken is het gezamenlijk zoeken naar vermisten uitgegroeid tot de meest volwassen vorm van burgerparticipatie. Hiermee biedt het de politie een inspirerend voorbeeld voor samenwerking met burgers op andere terreinen: gestructureerd, aanvullend, gelijkwaardig en gedreven door maatschappelijke betrokkenheid. Misschien wel belangrijker: vermissingen laten zien dat volwaardige samenwerking tussen burgers en politie geen droombeeld is, maar tastbare realiteit.

RWS

Defence & Law Enforcement

ONE TARGET ONE SHOT ONE CHOICE

RWS GmbH – Your reliable partner for your mission, training and simulation

9mm x 19
Action SXF NL
6.1 g / 94 gr

ENFORCETAC

INTERNATIONAL EXHIBITION & CONFERENCE

AMMO 2026 SYMPOSIUM

MASTERING AMMUNITION PROCUREMENT IN TIMES OF COMBAT READINESS

FEB. 24, 2026 | POWERED BY RWS

MORE INFORMATION | ENFORCETAC.COM

BDT

RWS GmbH is part of the Beretta Holding Group and member of the BDT alliance. This advertisement serves to present our company. Delivery exclusively to official buyers.

RWS GmbH / info@rws-tech.com / www.rws-technology.com